

Naloge Socialistične zveze

pri napredku kmetijske proizvodnje ter ustvarjanju socialističnih odnosov

Na sobotnem razširjenem sestanku Občinskega odbora SZDL občine Kočevje, so razpravljali o nalogah Zveze pri razvoju socialističnega sektorja kmetijstva v občini. Poleg članov občinskega odbora so bili prisotni še predsedniki združenj svetov, kmetijski strokovnjaki in drugi. Navzoč je bil tudi predsednik Okrajne zadrugne zveze tov. Nebec. Uvodni referat o stanju in razvoju socialističnega kmetijstva v občini je podal Janez Mrhar.

Uvodoma je dejal, da je prav, da plenum SZ temeljito obdelata kmetijske probleme v občini, predvsem to še po smernicah IX. plenuma Glavnega odbora SZDL Jugoslavije, ki je bil meseca maja. Organizacije Socialistične zveze pa morajo svoje delo usmeriti v reševanje problemov razvoja socialističnega kmetijstva in socialističnih odnosov na vasi.

Kočevska občina je v teh pogledih v posebnem položaju. S 65 tisoč hektarjev površine je med največjimi občinami v Sloveniji. 52 tisoč ha je od tega zemljišč družbenega sektorja in samo 13 tisoč je v zasebni lasti. Nad dve tretjini je gozdov, obdelovalnih je samo 16.736 ha in od tega 10.000 v družbeni posesti.

Jedro kmetijskega problema v občini je v tem, da so zemljišča, ki so v družbeni (državni) lasti in jih obdelujeta posesti Kmetijsko gozdarsko posestvo Kočevje in posestvo »Snežnik« v Kočevski Reki, dobro obdelana in dajejo velike donose. Veliko slabša, ponekod tudi zapuščena, pa so zemljišča kmetov. Primer: posestvi imata samo dobrih 3 tisoč ha zemlje več od zasebnikov, pa sta lani prodali kmetijskih

pridelkov za 179 milijonov dinarjev, kmetovalci pa samo za 48 milijonov. Da ne omenimo, da so zemljišča posestev na območjih nekdanjih kočevskih vasi, zaradi oddaljenosti še dokaj zapuščena. Kmetije so za tržni višek uporabili tudi veliko več delovnega časa.

Res je, da kmetje velik del pridelkov porabijo zase, toda sposobnost kmetijstva se danes meri po količini tržnih proizvodov, to se pravi, po tem, koliko je posamezno posestvo sposobno dati pridelkov za trg. Če bi kmetje samo toliko pridelali kolikor rabijo, delavci pa izdelali tekstila, obutve in drugo, samo zase, bi bili eni lačni, drugi pa goli in bosí. Zato je osnovna naloga pred našim kmetijstvom — tržna proizvodnja. Še nekaj številki: posestvi sta prodali mleka in mlečnih proizvodov za 105 milijonov, kmetje za 8 milijonov, posestvi sta prodali svinj za 34 milijonov, kmetovalci pa za 10 milijonov itd. Po količini pa sta prodali posestvi mleka skoro 4 milijonov litrov, kmetje pa 380 tisoč litrov. Povedati je seveda treba, da so količine tržnih viškov od zasebnih kmetov vzete po prodaji prek zadrug, vendar so v glavnem točne, ker odkup skoro v celoti opravijo zadruga.

Tovariš Mrhar je obširno govoril še o delu posestev in načrtih za nadaljni razvoj, o čemer bomo še pisali. Obširno je analiziral še možnosti hitrejšega razvoja kmetijstva v zasebnem sektorju s sodelovanjem z združenji in kmetijskimi posestvi, o gradnji hlevov, melioraciji v Kolpski dolini, šolanju kmetijskih strokovnjakov, neposredni pomoči kmetijskim združenjem in drugim.

Zelo plodna je bila diskusija prisotnih. Podpredsednik OZZ Karel Mikulič je razpravljali o konkretnih ukrepih za razvoj kmetijstva v našega območja, o letošnjih uspehih obdelovanja v kooperaciji, o potrebni zbiranju sredstev (akumulaciji) za povečano zmogljivost dela zadrug, kmetijskih obratov in o vzgoji kadrov.

Poudaril je, da je zelo važna hitrejša mehanizacija kmetijstva. To ne samo zaradi cenejše in hitrejš obdelave zemljišč, temveč tudi da zadržimo mladino na vasi. Beg mladi-

dine z vasi ni samo v pričakovanju boljše življenja v mestu, ampak je vzrok tudi zaostali način obdelave, ki zahteva veliko telesnega napora in delo samo ni zanimivo. Zanimivo je, da se navidezni odpor pri mehanizaciji razbledi v trenutku, ko pride traktor, kosilnica ali drugo na vas, kajti rezultati strojnega dela so močnejši, kljub še tako zaostalemu mišljenju zakotnega kmeta.

Predstavniki zadrug so dejali, da njih delo bremeni papirna birokracija. Vse preveč je zahtev po raznovrstnih poročilih in analizah in ni redko, da je maloštevilni kmetijski kader bolj zaprežen s temi nalogami kot z dejanskim kmetijskim delom. Letos je z zaključevanjem pogodb o sodelovanju veliko lažje, kajti konkretni rezultati kmeta sami spodbujajo k sodelovanju z združenji. Predstavniki KZ Kočevje je povedal nekaj zanimivih primerov, da imajo na primer na območju njihove zadruge nekmetje, to so taki, ki nimajo svoje zemlje, več živine kot kmetje in da celo pitajo prašiče za trg itd. Pri kmetih pa se vsak dan očitneje vidi, da zapušča zemljišča, redijo manj živine in se skušajo preživljati z drugimi dejavnostmi.

(Nadalj. na 2. strani)

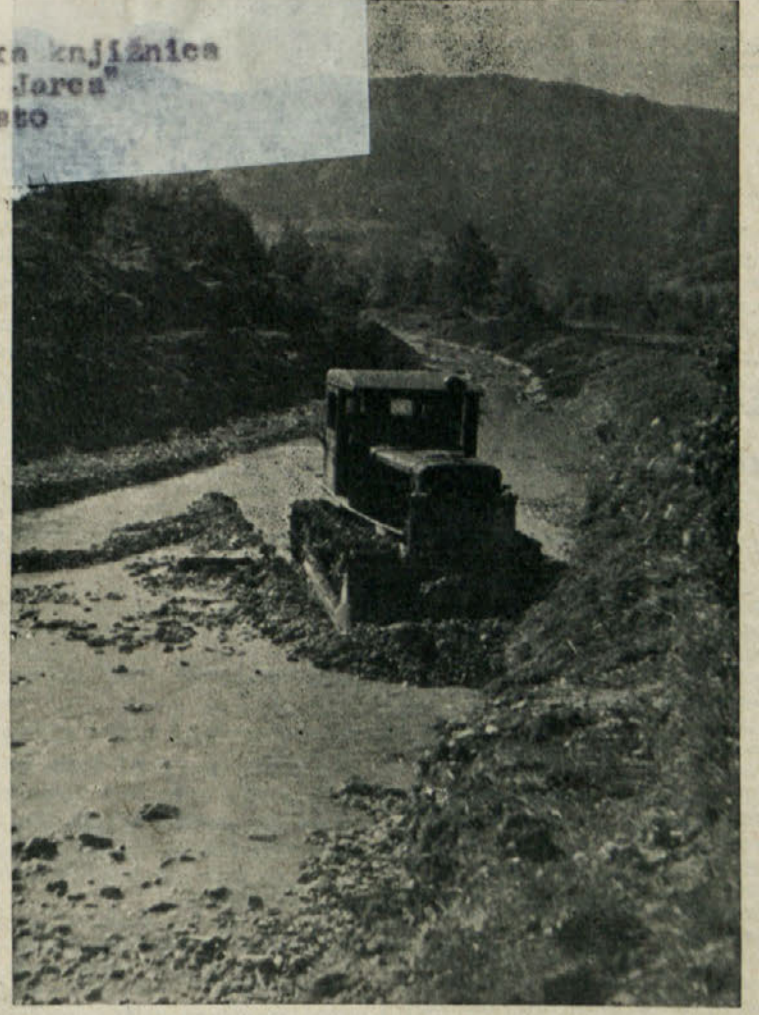
MLADINSKE BRIGADE V VOJVODINI

V Vojvodini bo 110 mladinskih brigad prstovoljno pomagalo obirati koruzo. Delo mladinskih brigad bodo vodili že ustanovljeni štabi pri okrajnih komitejih Ljudske mladine.

Mladinske brigade bodo štele nad 11.000 fantov in deklet. Njihova pomoč bo spričo potrebe po čim hitrejši sprostitvi njiv za jesensko setev zelo važna. S tem bo delno tudi urejeno vprašanje pomanjkanja sezonske delovne sile.

USPEŠNE KUPČIJE NA ZAGREBSKEM VELESEJMU

Na letošnjem zagrebškem velesejmu so sklenila doslej naša podjetja s tujimi tvrdkami milijardne posle. Na primer celjska »Cinkarna« je sklenila za nad 2 milijardi 800 milijonov din pogodb. Tudi druga slovenska podjetja so sklenila pogodbe za prodajo svojega blaga raznim kupcem v inozemstvu in na domačem tržišču v visoki vrednosti.

Na plenumu SZDL občine Kočevje so tudi razpravljali o melioraciji v Kolpski dolini. Tu ne bo toliko dela kot v dolini B. strice, kjer si pomagajo tudi s stroji, kot vidimo na sliki. Kostelci ne bodite zadnji!

Rezultati bodo vidni ob koncu leta

Na splošno vzeto je proizvodnja v prvem polletju v kočevskih podjetjih narasla. Dvignili so se tudi zaslužki. V primerjavi z lanskim letom, so letošnji prejemki zaposlenih večji od 15 do 16 %. To povečanje se kaže tudi v okrajnem merilu.

To nam dokazuje, da je nagrajevanje po učinku prišlo do izraza in da je novi plačni sistem dober. Ta-

rifni pravilniki so bili na splošno dobro sestavljeni, kar se sedaj odraža v povečani proizvodnji in zato tudi v večjih zaslužkih. Nov plačni sistem pa bo treba še naprej razvijati. Na dosedanjih izkušnjah, čeprav so razmeroma tarifni pravilniki kratke čas v veljavi, bo treba plačni sistem izpopolnjevati, tako da bo lahko tudi nekvalificirani delavec imel možnost zaslužiti toliko kot direktor ali še več.

Rekli smo že, da se je nagrajevanje po učinku dobro obneslo. Pravilno nagrajevanje sili delavca, da bo več in bolje proizvajal, ker ve, da bo zato prejel tudi večje prejemke. V vseh naših večjih podjetjih je delo večji del akordirano, tako na KGP, Rudniku, v »Tekstilniku«, »Ključavničarstvu« itd. Da je nagrajevanje po učinku boljše od prejšnjega sistema nam pove tudi to, da imajo na Občinskem sindikalnem svetu letos malo pritožb zaradi nepravilnosti pri zaslužkih in dovoljni — več zaslužijo in več podobno. Lansko leto in v drugih

preteklih letih so imeli na sindikatu takih pritožb veliko. Delavci in uslužbenci so mnogo bolj zadovoljni s sedanjim plačnim sistemom kot pa so bil prej. Res so mogoče še tu in tam manjše nepravilnosti pri nagrajevanju po učinku dela, kar pa celotne stvari novega plačnega sistema ne prizadene.

Novi tarifni pravilniki si praktično šele delajo tradicijo in bodo prišli do pravega izraza šele v drugi polovici leta. V mnogih podjetjih so zabeležili večji dvig proizvodnje po uveditvi novih tarifnih pravilnikov. Zato bomo lahko konkretno govorili kje in kako je prišel v posameznih podjetjih polno do izraza novi plačni sistem šele ob koncu leta, ko bodo znani vsi podatki o tem. Kljub temu, pa lahko že danes govorimo, da ima novi način nagrajevanje pozitivne lastnosti in da so delavni ljudje zaradi nepravilnosti pri zaslužkih in dovoljni — več zaslužijo in več podobno. Lansko leto in v drugih

Program proslav občinskega praznika Lašče

Na predvečer 19. septembra bo zažiganje kresov.

19. septembra, ob 20. uri, bo v dvorani zadrugskega doma v Laščah krstna predstava »Manevri«, dramsko delo domačina Jožeta Javorška. Igro bo uprizorilo KUD »Primož Trubar« iz Lašč.

20. septembra, ob 8. uri zjutraj, bo na Turjaku slavnostna seja Občinskega ljudskega odbora Lašče.

Po končani slavnostni seji se vključi občinski program v okrajni program, ki bo obsegal:

Ob 9. uri odkritje spomenškega obeležja v Smreču pri Turjaku, kjer je črna roka 4. maja 1945 pobila več ljudi.

Ob 10. uri velika proslava na Turjaku, združena z odkritjem grobnice in spomenika 120 padlim borcev na Turjaku.

Po končani proslavi bo v Velikih Laščah, pri gradu na Turjaku in Taborski jami tovariško srečanje borcev in ostalih udeležencev proslave.

Udeležite se velikega partizanskega slavlja v čim večjem številu.

Veselo partizansko srečanje na Lapinjah

V jubilejnem letu ob 40-letnici ustanovitve KP Jugoslavije, proslavljamo in se spominjamo tudi dogodkov iz narodnoosvobodilne borbe. Ena izmed takih lepih prisolav, združena s prijetnim partizanskim srečanjem, je bila preteklo nedeljo v Lapinjah, vasi med Mozljem in Lazami ob Kolpi. Tu je bila pred 17 leti ustanovljena III. slovenska udarna brigada Ivana Cankarja.

V sončnem in toplem nedeljskem dopoldnevu so se zbrali borci Cankarjeve brigade, aktivisti in drugi iz bližnjih in daljnih krajev. Med njimi je bil tudi komisar te brigade, sedaj podpredsednik Zveze sindikatov Slovenije Jože Borštnar, ljudski poslanec Živko Bernot, podpredsednik OLO Janez Pirnat in več višjih oficirjev.

Na slavnostnem prostoru je najprej spregovoril nekdanji borec in oficir Cankarjeve brigade Jaka Lavriša iz Kočevske Reke. Dejal je: »16. septembra 1942 je izdala Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet ukaz o formiranju udarnih brigad Matije Gubca in Ivana Cankarja. 23. septembra istega leta pa je bila na Lapinjah ustanovljena Cankarjeva brigada, katere komandant je postal dr. Marjan Dermatić, njegov namestnik Stanko Semič-Daki, komisar Jože Ravbar in njegov namestnik Jože Borštnar. Brigada je bila sestavljena iz prejšnjih bataljonov: kočevskega, dolenskjskega in belokranjskega. Ustanavljanje brigad je bilo izredno važno, ker so sovražniki po roški ofenzivi, ki je trajala vse poletje tega leta, razglasili, da so partizani uničeni. Močne brigade, takrat smo jih imeli štiri, pa so celo prešle od prejšnjih diverzantskih akcij v ofenzivne napade in napadali tudi utrjene postojanke. Triletna pot Cankarjeve brigade je vodila v mnoge krvave in uspešne boje po slovenskem in hrvaškem. Skozí neštete boje se je brigada kralila, iz njenih vrst so odhajali kadri za nove brigade. Tudi v letih svobode so cankarjevci nadaljevali boj, eni so ostali kot starešine v novi armadi, drugi pa se na raznih delovnih mestih v gospodarstvu in državni upravi bijejo za hitrejši rast naše domovine in boljše življenja vseh nas.

(Konec na 3. strani)

OBVESTILO

Večerna politična šola v Kočevju bo začela s poukom 29. septembra in ne 22. septembra kot je bilo prvotno objavljeno.

Uprava šole

Spominsko obeležje v Lapinjah, kjer je bila ustanovljena Cankarjeva brigada je odkril narodni heroj Jože Borštnar

Na bo dolgo, ko bo prva zemljiska posadka stopila na tla vsemirskih teles in prepričani smo, da bo Svet pozabljala na medsebojne spore in s tem tudi na možnosti novih vojn.

PO SVETU

- Največji dogodek leta je vsekakor obisk predsednika sovjetske vlade Nikite Hruščeva v Združenih državah Amerike, kamor je prispel s svojim številnim spremstvom 15. septembra. S Hruščevim je tudi zunanji minister SZ Gromiko. Predsednika sovjetske vlade in člane njegovega spremstva je sprejel predsednik ZDA Eisenhower in najvišji ameriški funkcionarj. Potem sta oba pogovarjaja držav odšla na častno tribuno. Predsednik Eisenhower je imel pozdravni govor, v katerem je med drugim dejal, da je prepričan, da se bo sovjetski premier po poti po ZDA prepričal, da želi ameriško ljudstvo živeti v miru. Izrazil je tudi upanje, da bo spoznal ameriški sistem in načela, po katerih živi ameriško ljudstvo. Na koncu je izrekel sovjetskemu premieru iskreno dobrodošlico v ZDA. V svojem odgovoru je Hruščev med drugim dejal, da so prišli z odprtimi srci in dobrimi nameni. Sovjetsko ljudstvo želi živeti v miru in prijateljstvu z ameriškim ljudstvom. Na koncu svojega govora je sovjetski premier dejal, da bo srečan, da bo v Sovjetski zvezi kmalu sprejel predsednika ZDA Eisenhowerja. Na washingtonskih ulicah je bila velika množica državljanov. Takoj prvi dan po prihodu, ob 20.30 uri, sta imela Eisenhower in Hruščev prve razgovore v Beli hiši. Sestanek dveh najvišjih državnikov ZDA in SZ na ameriških tleh moramo samo pozdraviti. To nam daje upanje, da se stvari le obračajo v korist miru in mirnega sožitja med narodi.
- 15. septembra se je začelo v New Yorku 14. zasedanje Generalne skupščine OZN. Na zasedanju sodelujejo delegacije iz 82 članic, njih dežel. Zasedanju predseduje perujski predstavnik Viktor Andres Baleunde. Najvažnejši točki dnevnega reda na tem zasedanju sta, kakor sodijo, razorožitev in alžirsko vprašanje. Zasedanje Generalne skupščine bo trajalo tri mesece.
- Člani ožjega odbora Varnostnega sveta za ugotavljanje dejanskega položaja v Laosu so prispeli v Vientian, glavno mesto Laosa. V odboru so zastopani Japonska, Tunizija, Italija in Argentina. Kakor poročajo iz Laosa, je položaj v deželi povsod miren. Tako stanje traja že več dni.
- Indijski ministrski predsednik se mudi na obisku v Afganistanu. Tam je na nekem sprejemu izjavil, da je nepovezovanje s bloki ter vojaškimi zvezami politika, ki jo uveljavljata Afganistan in Indija, eden izmed činiteljev, ki še tesneje povezuje obe deželi.
- V glavnem mestu Brazilije, v Rio de Janeiro, je prišlo do pomankanja živil. Prehrabna kriza je tudi v ostalih velikih mestih. Krizo rešuje vojno letalstvo, ki je doslej v Rio de Janerio in Sao Paulo pripeljalo 50.000 vreč fižola, ki je tu zelo pomembno živilo. Prehrabna kriza v velikih brazilskih mestih je nastala delno zaradi neugodnih vremenskih razmer na posameznih kmetijskih področjih, še bolj pa zaradi naglega naraščanja števila prebivalcev v mestih in industrijskih središčih, tako da za ostalo veleposelstniško kmetijstvo in neurjen transport ne moreta kriti potrebe.
- V Leningradu so sprovili ledolomilec na atomski pogon »Lenin«. Ledolomilec ima tri jedrske reaktorje in lahko plove več let ne da bi se ponovno oskrbel z gorivom. Trdijo, da je najmočnejši ledolomilec na svetu.
- V Beogradu je bila imenovana delegacija Zvezne komisije, ki bo sodelovala na tretji konferenci Mednarodne agencije za jedrsko energijo na Duinaju.

VREME

Nekako do 25. septembra se nam obeta lepo vreme, okrog 26. sept. pa padavine. Potem bo spet lepo vreme, sprva hladno.

Borci, aktivisti in vsi drugi! V nedeljo vsi na proslavo na Turjak!

Turjak, kraj velike zmage!

Turjak, kraj spominov... Turjak, grad mogočnjh grofov Auerspergov... in končno Turjak pogibel belogardistov in triumf partizanske vojske...

Zunanjepolitični komentar

BELA KNJIGA

Navada je, da vlade posameznih držav pripravijo posebne izjave uradnih dokumentov — ki največkrat določajo naziv Bela knjiga — kadar hočejo o kakšnem posebno važnem in občutljivem vprašanju seznaniti domačo, pa tudi svetovno javnost. Te oblike se je to pot oprijela tudi indijska vlada, da bi opozorila svet na skupek problemov, ki so v živo zadeli njene odnose s sosednjo Kitajsko. Bela knjiga indijske vlade vsebuje vse note, spomenice in pisma, pa tudi sporazume, ki obravnavajo posamezna sporna vprašanja med obema deželama v obdobju zadnjih petih let.

Problemi, ki jih obsegajo dokumenti, nanizani v 122 strani obsegajoči knjigi, pa hkrati razkrivajo, v čem je treba iskati vzroke za sedanjo napetost med obema deželama, ki ju je vse do zdaj družilo iskreno prijateljstvo in tesno sodelovanje. Knjiga govori o obmejnih problemih med Indijo in Kitajsko, o kitajskih zemljevidih, ki prikazujejo v kitajskih mejah mnoga obmejna indijska področja, o nedavnih nemirih v Tibetu in o raznih drugih medsebojnih vprašanjih, ki zadevajo postopke kitajskih oblasti nasproti indijski državi in podobno.

Mnogi problemi, ki so bili povod za sedanja nasprotja, niso nastali šele sedaj. Vlečejo se še iz časov, ko ni bilo niti današnje Indije niti Kitajske. Denitno vprašanje razmejitev. Sedanja meja poteka po tako imenovani Macmahanovi razmejitveni črti med staro Kitajsko in takratno angleško kolonialno oblastjo v Indiji. Zaradi neobjudenosti obmejnega področja meja niti ni bila nikdar na terenu kaj bolj natančno določena. O tem sta vladi Indije in LR Kitajske v zadnjih letih nekajkrat razpravljali.

Nedavno pa so na Kitajskem, kot pravi Bela knjiga, izšli zemljevidi, ki prikazujejo dele indijskega ozemlja v sestavi kitajske države. In prav v zadnjem času pa so, kot poročajo, kitajski vojaki začeli s silo zasedati te posamezne dele. Prišlo je tudi do obmejnih incidentov. Kajpada, da je tako početje moralo negativno vplivati na indijsko-kitajsko odnose. Predsednik Nehru je v parlamentu imenoval tako početje agresivni postopki. Kako nezaželena je prišlo do napetosti med obema deželama, priča že samo dejstvo, da je bila Indija v vrsti tistih dežel, ki so vedno in na vsem mestu nesebično zagovarjale pravice LR Kitajske. Nihče se ni bolj vneto in dosledno zavzemal za sprejem Kitajske v ZN kot Indija. V vsej zgodovini se še ni zgodilo, da bi pokale puške na meji med Indijo in Kitajsko.

Povsem razumljivo je, da obstajajo med državami taki ali drugačni nereseni problemi. Vendar je pri tem bistveno, kako vlade posameznih držav gledajo nanje. Ali jih skušajo odpraviti s silo, ne upoštevajoč mnenje in težnje nasprotne strani, ali pa iščejo sporazumno, razsodno pot, da bi jih postopno odpravili.

Turjak danes, v septembru 1959. V nebo kipe zidovi nekoč tako močnega gradu, zidovi, ki razpadajo in se drobe v prah in zemljo. Votlo so odmevali koraki po puščobnem gradu, po razdejanih sobanah in drugih številnih prostorih, ki so služili grajskim gospodom. V gradu je vel hlad, še prav posebno pa iz okrogle grajske čeče, kamor so metali v smrt uporne tlačane...

Okoli grajskega zidu se vije bršljan, vse polno je teh ovijalk — na dvorišču gradu, pa tudi med zidovi raste trava, osat in drugi pleveli...

V lutrovski kapeli te začudeno zro oči svetnikov... škoda le, da je ostala še senca lepote nekdanjih fresk, ostalo so uničili čas in ljudje...

Naša reportaža — Naša reportaža

Pravo nasprotje mrkega gradu je prelepa okolica, gozdovi, vasice prelepe po okoliških hribovih in zavetjavah sadovnjakov.

Ko sem zapuščal grad, mi je oko nehote poiskalo bližnji grič, kjer je bila v dneh znamenite bitke za Turjak naša četa, ko so drdrali mitraljezi, razletavale dum-dumke, grmeli topovi, takrat, ko je bil zrak poln vonja po žveplu, dimu, krvi. To je bilo takrat, ko smo pisali september 1943...

Turjak kraj spominov, kraj zmage partizanskega orožja — grad in nekoč tvoj podložni turjaški človek — koliko se je izpremenilo od tistih velikih dni... od 19. septembra 1943?

V Velikih Laščah so mi svetovali, naj se obrnem na Turjaku na Hočevarjevo mammo. Ta partizanska žena bo vedela najbolj povedati, kako so preživeli borbo za turjaški grad bevalci Turjaka. Hočevarjevo hišo sem kmalu našel; ker pa matere takrat še ni bilo doma, sem se napotil v grad. Ko sem se vrnil, sem jo našel pri pripravljanju kosi. Pogovor je hitro stekel. Marija Hočevar, ki ima sedaj 66 let, je pripovedovala...

V gradu so bili tudi še pred septembrom 1943 Italijani in beli. Komandant belih je bil Tomažnik iz Malega Ločnika. Eh, hudo je bilo tiste dni za nas, partizanske ljudi. Hišo so nam Italijani zažgali že 1. 1942... Kapitulacija Italije me je zatekla v zaporu v Škocjanu. Šele dva dni po kapitulaciji so me belci izpustili. V partizanih sem imela sina. Revez je padel prav na dan zmage 19. septembra 1943 v borbi s plavogardisti na Golem... Med pripovedovanjem je v večjo roko trebila solato, pri tem pa ji je pogled večkrat ušel proti gradu. Bil je lep jesenski dan in vsa pokrajina se je kopala v soncu. Prav tako vreme je bilo v tistih dneh septembra 1943, takrat, ko se je tu bil boj na življenje in smrt.

»Kje pa ste bili, ko so tukaj divjali boji?»

»Takrat sem stanovala v gornjem delu Turjaka, pri česti. V tistih dneh so se vsi vaščani preselili v ta del Turjaka. Tu smo bili vsaj kolikor toliko varni pred izstrelki iz ene in druge strani.«

»Ali se spominjate, kako je bilo v gradu pred začetkom borbe?«

»Po kapitulaciji Italije se je nato v grad veliko belogardistov iz raznih krajev. Nekaj jih je bilo celo iz Metlike. V grad so prihajali veselo razpoloženi. Mislili so, da so na varnem. Med pravimi belogardisti je bilo tudi nekaj prislino mobiliziranih mož in fantov. S seboj so pripeljali veliko orožja in

hrane. Kakor se spominjam se je začela borba v ponedeljek in je trajala nenehno do nedelje, ko so se beli predali. Zaviadalo je veliko veselje, Turjak je bil vseskozi partizanski in je dal za svobodo veliko žrtev; skoro iz vsake hiše je padel kdo v partizanih, ali pa je bil žrtev fašističnega terorja. Zato smo se veselili zmage skupno s partizani, s katerimi smo se zelo dobro razumeli...«

Na drugi strani ceste je hišica, kjer stanuje 61-letna Ivana Gale, ki jo vsi poznajo pod imenom Johana. V kuhinji se je dim svobodno vil po lesenem stropu. »Sama sem ostala, mi je potožila,« trije sinovi so že pri kruhu, četrti, najmlajši, pa še študira... Mož, je bil cestar, je pred leti umrl. Za njim

dobivam nekaj pokojnine. To pa ne zadostuje, da bi popravila hišo, otroci pa tako žive drugje...«

»Kako ste pa vi doživljali napad na grad in boje zanj?«

»Tik pred začetkom bojev za grad, bilo je na sredo, je naša družina, razen najstarejšega, ki je šel v gornji del Turjaka, umaknila se v dolino pod grad v vasico Četež. Tu smo se stiskali pet dni in nikamor se nismo mogli ganiti. Pokalo je pa tako, da smo živeli v večnem strahu, kdaj pride smrt po nas. Takoj ko so se beli predali in je prenehalo streljati, smo se vrnili domov.«

Mogočni turjaški grad med napadom 1943

Johana je tudi pripovedovala, kako so živeli v strahu pred Italijani in belimi, kako so nekoč v gradu pretepli belogardisti njenega najstarejšega sina, takrat je imel kakih 12 let, češ da služi partizanom itd. Spominja se tudi, da so beli navlekli v grad pred začetkom napada veliko orožja in drugo. Imeli so tudi svoje zastave. Vse to pa jim ni pomagalo, da bitke ne bi izgubili... Belci so jim pred bojem pokradli vse, kar se jim je zdelo uporabno, pri tem pa so še grozili.

V nedeljo proslava na Turjaku

V teh dneh so imeli na Turjaku in v Laščah veliko dela. Pripravljali so se in pripravili vse potrebno, da bo nedeljska proslava na Turjaku čim lepše uspeła. Posebno lepo bo na Turjaku, kjer bo osrednja proslava. Za udeležence proslave bo lepo preskrbljeno z jedajo in pijačo.

Računajo, da se bo proslava občinskega praznika 20. septembra na Turjaku udeležilo veliko ljudi, tako iz Ljubljane 5000, Kočevja 1000, približno toliko tudi iz ribniške in sodraške občine. V velikem številu bodo prišli bližnji Dobrepoljci, predvsem pa občani Lašče. Organizacije Zveze borcev, Socialistične zveze, mladinske organiza-

Turjak je bila zavedna partizanska vas. V partizanih je bilo okrog 28 vaščanov, od tega jih je skoro polovico padlo v bojih s sovražniki. Ljudje so pomagali partizanom kolikor so pač premogle njihove revne domačije. Tako tudi med samo borbo. S prešernovci, ki so izvojevali veliko bitko, so si bili hitro prijatelji...

85-letno Katarino Gale, njen dom je ob glavni cesti na Turjaku, sem našel na bližnji njivi, ko je pobirala krompir. Živahna žena in vsa njena družina je bila čvrsto na strani narodnoosvobodilnega gibanja. Zaradi sodelovanja s partizani so jo belogardisti leta 1944 aretirali in skupno z možem sedem dni zaprli v Laščah. Spominja se, da je bilo v tistih dneh, ko so partizani tolkli bele na gradu zelo »vroče«, zato pa je bilo veselje nad zmago toliko večje. Veselje je pa bilo še večje, če ne bi bilo ranjenih borcev...

Septembrsko sonce je toplo grelo zemljo. Na Turjaku, na kraju, kjer bodo v nedeljo odkrili spomenik padlim junakom, so hiteli z zadnjimi deli. Turjak bo v nedeljo prizorišče velike partizanske proslave. »Na svidenje zgodovinski Turjak, 20. septembra te bom spet obiskal...«

K. Oražem

Kočevarji na Turjaku

Kakor iz drugih naših krajev, se bo tudi iz kočevske občine udeležilo nedeljske proslave okrog 1000 ljudi.

Organizacijo za udeležbo na Turjaku vodi Socialistična zveza s pr. pravilnim odborom. Predsednik tega odbora je tajnik Občinskega

Naloge SZDL pri razvoju kmetijstva

(Nadaljevanje s 1. strani)

Teoretično, a nazorno je o vlogi kmetijstva govoril inž. Zorc, ki je poudaril, da je naše kmetijstvo del svetovnega kmetijstva, zato ne more iti svojo pot. Odločno je treba udariti po primitivnem gospodarstvu in osnovni značaj kmetijstva mora biti tržna proizvodnja. Vse to pa lahko reši samo kmetijski kader, za katerega ni važno, da je številan, ampak, da je sposoben in željalen dela v kmetijstvu.

Direktor KGP Nace Nagode je dejal, da je v mnogih, še predvsem pri delavcih v rudniku, ukoreninjena misel, da je zemlja, ki jo opravlja posestvo, nekaka »vaška skupnost« in da si jo ima pravico lastiti itd. Posestvo res daje zemljo v vsakoljetni zakup, toda v bodoče bo to storilo samo takrat, kadar jo sami ne bodo mogli obdelati. Po vaseh je veliko raznega sadja in niso redki, ki ga brez vprašanja ali plačila obrabijo. Kadar zmanjka tega ali onega prideka, pa se sliši, češ tako veliko posestvo imamo, pa ni, konkretno jajc na prodaj. Moderno posestvo se lahko uspešno ukvarja samo s specializirano proizvodnjo, kočevsko posestvo na primer samo z živinorejo; zato ne moremo pri-

čakovati, da bi sejali žito, imeli košajo farmo ipd., da bi zadovoljvali potrebam Kočevja.

Tovariš Nebec, predsednik OZZ Ljubljana je poudaril, da smo dejansko v fazi kmetijske revolucije, v kateri je neobhodno, da se staro lomi z novim. Pri vsaki kmetijski zadruzi moramo ustanoviti centre — kmetijske ekonomije, ki bodo jemali zemljo v zakup ali jo odkupili in h katerim se lahko priključijo kmetje s svojo zemljo, kadar jo ne morejo več obdelovati. Ker je za naše kraje najbolj primerna živinoreja, bodo pri vseh teh centrih pričeli z gradnjo hlevov, največkrat odprtega tipa. Poenostavili bodo letos tudi pogodbe za kooperacijo. Kmetje bodo plačevali akumulacijo lahko v naturi in to v naprej določeni količini: n. pr. toliko in toliko pšenice, krompirja, sena, odvisno od površine, ki jo obdelujejo v kooperaciji.

Okrajni načrt za kmetijstvo predvideva skokovit napredek pri razvoju živinoreje. Pretežni del tega, mora ustvariti kočevsko področje. Sekretar Občinskega komiteja ZKS je podčrtal, da je načelo občine, da se razvijajo tiste panoge, ki imajo tu surovino, naravne pogoje in tradicijo (kmetijstvo, gozdarstvo in rudarstvo). Ker je pretežni del kmetijske proizvodnje v socialističnih rokah, kar ni v drugih občinah, se tu pojavljajo tudi povsem novi problemi, ki jih je treba reševati na izviren način. Toliko večja in odgovornejša je tudi naloga političnih organizacij in še posebno Socialistične zveze, da bo na teh temeljih znala pravilno ustvarjati tudi nove socialistične odnose.

Ob koncu so se pogovorili še o organizacijskih vprašanjih, letnih zborih osnovnih organizacij in volitvah v odbore ZS, ki bodo v začetku prihodnjega leta, združili manjših organizacij in o drugem.

PROSTOVOLJNO DELO

V teh dneh so začeli v Kočevju s prostovoljnim delom pri urejevanju in izgradnji mesta. Prostovoljno delo sta organizirala in vodita SZDL in Ljudska mladina Kočevje. Več o tem bomo poročali v prihodnji številki.

Polletni plan ni v celoti izpolnjen!

Najdaljša in najbolj živahna razprava na seji obeh zborov OBLO Kočevje, se je razvila po poročilu o realizaciji plana gospodarskih organizacij za prvo polletje 1959. leta. Pri sestavljanju tarifnih pravilnikov spomnili so v nekaterih podjetjih, da bi si zagotovili višje osebnne prejemke, dvignili proizvodni

plan. Pri tem pa niso pomislili, če bodo ta plan lahko tudi realizirali. Ob pregledovanju polletne realizacije pa so ugotovili, da nekaj podjetij ni doseglo plana.

»Tekstilana« je dosegla polletni plan 39 %. Polletni plan realizacije celotnega dohodka niso dosegli zaradi okvare na parnem kotlu, s čimer se je produkcija zmanjšala za 34.000 m² tkanin. Zaradi zmanjšanja produkcije je bil tudi celotni dohodek manjši za 47 milijonov in pol.

Polletni plan celotnega dohodka niso dosegla še sledeča podjetja z rednim obračunom: LJO-KGP Kočevje 44 %, »Kočevski tisk« 46 %, »Zidar« 32 %, »Elektro« 40 %, KZ Kočevje 49 %, KZ Banja Loka 47 % in Poslovna zveza za kmetijstvo in gozdarstvo 31,50 %. — KGP Kočevje je za kmetijstvo in gozdarstvo doseglo polletno realizacijo z letjem lanskega leta pa je bil celo 39,67 %, v primerjavi s prvim polletnim dohodom za kmetijstvo dosegel s 121 %, za gozdarstvo pa 108 odstotkov. Ker se kmetijski proizvodi v pretežni večini realizirajo šele v drugem polletju, se vidi, da bo plan za letos presežen.

Tudi nekatera gostinska podjetja niso v prvih šestih mesecih dosegla čisti dohodek v taki višini, kakor so znašali osebni prejemki zaposlenih. To tolmačijo z zmanjšanjem prometa v gostinstvu (»Pri jami« Željne, »Restavracija pri kolodvoru« Kočevje, gostišče »Pod lipov« Stari cervki in gostišče »Pri kolodvoru« v Stari cervki).

Celotni dohodek v industriji je v prvem polletju znašal 926.124.000 dinarjev, s čimer je bil letni proizvodni plan dosegel 46,82 % ali v primeri z lanskim prvim polletjem 51 %. Proizvodni plan za celo leto je milijarda 978.250.000 din. (Rudnik Kočevje je realiziral plan s 54,34 % ali 431.614.000 din. »Tekstilana« je dosegla plan 40 %, LJO-KGP 44 % ali 242.876 tisoč din in Kočevski tisk 46 %, s 15.748.000 od planiranih 34 milijonov).

»Ayto« Kočevje je lansko leto zabeležil 505 milijonov 52 tisoč din celotnega dohodka, plan za letos se je zvišal na 580 milijonov. Od tega so v prvih šestih mesecih dosegli 318.366 tisoč din ali približno 55 % letnega plana. KGP ima letni proizvodni plan približno milijardo in pol, doslej so ga realizirali 39,67 % ali 614.301 tisoč din. Komunala je ustvarila 121.310 tisoč din dohodka ali 42 %, »Zidar« 32 % ali 150 milijonov 200 tisoč. »Zidar« bo tudi težko dosegel letni plan. V veliki meri je temu krivo tudi to, ker od Projektivnega biroja ne dobi pra-

vočasno načrtov in ne morejo zaposliti vse delovne sile. Sedaj načrti prihajajo, a gradbeni sezona se bliža koncu...

Tudi nepavšalirana obrt je dosegla proizvodni plan in to 55 % (sem spadajo Ključavnicarstvo, Mesnina in Mesar Kočevje), trgovine pa so dosegle: »Tobak« 50,63 %, »Promet« približno 52 in Trgovina 49,87 %. Polletni proizvodni plan so dosegli tudi kmetijske zadruge, razen že na začetku omenjenih.

V razpravi o polletni realizaciji je sodeloval tudi sekretar občinskega komiteja ZK Boris Miško. Med drugim je dejal: »Letos v prvem polletju smo dosegli približno enak finančni efekt kot lani v istem obdobju. Zavedati pa se moramo, da so letošnji plani precej višji od lanskih in v drugem polletju bo treba nadoknaditi zamujeno. Da bo proizvodni plan dosegel, moramo do konca leta ustvariti približno 700 milijonov dohodka... Napaka je bila napravljena že pri sestavljanju planov, ker smo jih sestavljali preveč optimistično...«

Imenovana je bila posebna komisija, ki se bo pogovorila z vodstvi podjetij, posebno tistih, ki niso dosegla plana. Vsako podjetje se bo moralo takoj izjasniti, če bodo do konca leta lahko popravili zamujeno ali ne. Pri tem delu bo morala nuditi veliko pomoč tudi Zveza komunistov.

In še nekaj besed iz govora podpredsednika OLO Janeza Pirnata: »Kolikor mi je znano, je polletna realizacija plana v vsej Sloveniji nadpovprečna, saj so ga ponekod dosegli celo 56 odstotno. Čudno se mi zdi, zakaj v Kočevju tako. OBLO bi moral že takoj od začetka voditi točno evidenco o izpolnjevanju plana in v kritičnih primerih pravočasno intervenirati. Družbeni plani smo vsi sprejeli in potrdili, torej predstavlja zakon. In kršitev zakona je kazniva...«

PORAVNALNI SVET V LAŠČAH

Poravnalni svet v Velikih Laščah so ustanovili pred dvema mesecema. V tem kratkem času delovanja je poravnalni svet dokazal nujnost obstoja. Svet je imel v tem času deset razprav. Sedem primerov so ugodno rešili, to je, da so se stranke med seboj poravnale, kar je vsekakor lep uspeh poravnalnega sveta. Poravnalni svet dobiva tradicijo in zaupanje med ljudmi. Mnoge sporne zadeve se bodo lahko rešile doma, brez sodišča in na mirnem način brez dragih odvetnikov in drugih. Kljub temu, da zakon o poravnalnih svetih še ni sprejet, se ti že uveljavljajo.

Začetek in konec bele garde

19. septembra 1943, so partizanske enote uničile veliko belogardistično postojanko na Turjaku. S tem je bil zaton Be-ga v obdobju italijanske okupacije. Po italijanski kapitulaciji so se belogardisti preimenovali v domobranci in so postali redna vojska nacistične Nemčije.

Začetek Be-ga sega v leto 1941. Fašistično nastrojen ban Marko Natlačen je 6. IV. 1941 ustanovil Narodni svet, ki so ga sestavljali predstavniki buržoaznih strank. Narodni svet je sabotalno obrambo Jugoslavije pred sovražniki. S svojim izdajalskim početjem je padel Natlačen vse globlje. Tesno je sodeloval z znanim izdajalcem slovenskega naroda škofom Rožmanom.

Za borbo proti partizanom so klerofašisti iz Slovenske ljudske stranke samostojno organizirali že v letu 1941 posebno polvojaško organizacijo, ki jo so imenovali Slovenska legija. Tej so se pridružile še druge protiljudske in izdajalske organizacije za borbo proti partizanom. Vse te grupe in organizacije je slovenski narod, ki je bil združen v Osvobodilni fronti,

imenoval bela garda. Belogardistični voditelji so leta 1942 sklenili sporazum s II. armadnim italijanskim korpusom in Ljubljani o sodelovanju oboroženih belogardistov z italijansko vojsko proti partizanom.

Prva oborožena četa Be-ga, vodilna sta jo poročnik Milan Krajnc in kapetan Dobrovoje Vasiljevič, je bila ustanovljena od 10. do 17. maja 1942 na Urhu pri Ljubljani. Odsila je kot prvi četniški odred na svobodno partizansko ozemlje na Dolensko. Imela je nalogo, da s pomočjo klera izvrši široko mobilizacijo. Po neuspehih v Suhi krajini in drugod, in udarcih, ki so jim jih zadali partizani, so se premeštrili v St. Jošt pri Novem mestu, ker so nastopali kot Štajerski bataljon in se izdajali za partizane. Partizani so jih kmalu razkrinkali in jih napadali. Tako imenovani Štajerski bataljon belogardistov se je umaknil v Novo mesto pod varstvo Italijanov in preimenoval v Legijo smrti. Legija smrti je sodelovala tudi v italijanski ofenzivi na Dolenskem in pod pretjeto smrti in internacije mobilizirala ljudi v svo-je enote.

V njene roški ofenzivi so Italijani

zažigali vasi, streljali civilno prebivalstvo in več tisoč ljudi odpeljali v internacijo, v glavnem po zaslugi in prijavi protiljudske duhovščine. Poleg tega so belogardistični duhovniki ob pomoči Italijansko organizirali 1942. leta Vaške straže. Tako so organizirali: župnik Viktor Turk 31. VII. v Begunjah pri Cerknici, Anton Hren 14. VIII. na Blokah, Franc Presetnik 12. VIII. v Starem trgu, Jože Pravhar 9. IX. v Loškem potoku, Anton Merkun 1. IX. v Dobrepolju, dekan Karel Gnidovec 5. X. v Žužemberku itd. Zaradi prisilne mobilizacije je bilo v decembru 1942 v 71 utrjenih oporiščih že 4544 belogardistov. Vojaška vrednost belogardistov je bila zelo majhna.

Italijani so dali Legiji smrti in Vaški straži ime MVAC (Protikomunistična milica). V oktobru 1942 so belogardisti ustanovili v Ljubljani svojo policijo, ki je ob pomoči Italijanov 21. in 22. decembra 1942 aretirala okrog 1500 ljudi iz Ljubljane.

Partizanske brigade so uničevale gnezda belogardistov. Tako je bila uničena italijansko-belogardistična postojanka Suhor pri Metliki, kar je imelo za posledico, da so prestrašeni belogardisti sami naustili 9 oporišč pod Gorjanci. Partizani so likvidirali tudi postojanko v

Ajdovcu, na Primskovem in drugje. Be-ga je Italijanom v glavnem služila za obveščevalno službo, za vodilno in predhodnico, za samostojne akcije pa niso bili nikoli sposobni, čeprav so imeli 15. VIII. 1943 104 postojanke, v glavnem v bližini italijanskih postojank, 6049 ljudi in precej orožja.

Po padcu Mussolinija je vodstvo Be-ga računalo na poraz Italije. Predvidevali so, da bodo »Ljubljanski pokrajino« zasedli Nemci, kakor tudi, da bodo zavezniki izvršili invazijo v Istro. Narodnoosvobodilna vojska Slovenije je ob kapitulaciji Italije ob pomoči vsega naroda razorožila italijanske divizije v Sloveniji in izvršila splošno mobilizacijo. Uničila je Plavo gardo v Grčaricah in do 19. sept. likvidirala postojanke Be-ga v Žužemberku, Stični, Blokah, Pudobu, Begunjah pri Cerknici in na Turjaku. 1000 prisilno mobiliziranih belogardistov je stopilo v NOV, 2000 je bilo ujetih, 500 je bilo ubitih. Okrog 2000 belogardistov pa se je pridružilo Nemcem, ki so ustanovili kvasilniško Slovensko domobranstvo.

Propad Be-ga je bil zapečaten v zmagovitem boju na Turjaku 19. IX. 1943, ko je padlo v roke partizanom okrog 700 belogardistov.

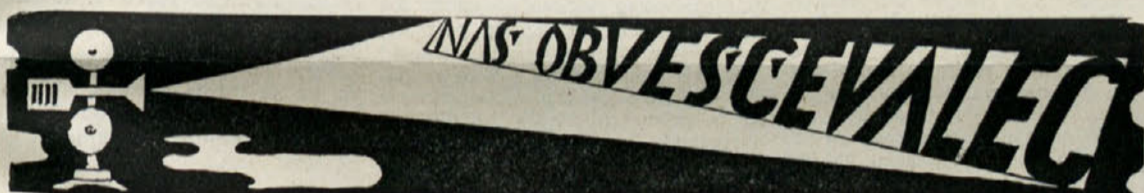
K občinskemu prazniku Lašč in 40 letnici Komunistične partije Jugoslavije, pošiljajo borbene pozdrave vsem delovnim ljudem laške občine

Občinski ljudski odbor Lašče

- Občinski komite ZKS
- Občinski odbor SZDL
- Občinski odbor ZB NOV
- Občinski komite LMS
- Občinski sindikalni svet
- Občinski odbor RK
- Občinska gasilska zveza

- Kmetijska zadruga Velike Lašče
- Kmetijska zadruga Turjak
- Kmetijska zadruga Rob
- Kmetijska zadruga Karlovica
- Kmetijska zadruga Gregor
- Zdravstvena postaja Velike Lašče
- Trg. proizv. podj. »Domači izdelki« Velike Lašče
- Trgovsko podjetje »Krim« Velike Lašče
- Knjigovodski center Velike Lašče

KOLENDAR

Sobota, 19. septembra — Vitodrag Nedelja, 20. septembra — Brane Ponedeljek, 21. septembra — Matej Torek, 22. septembra — Mavricij Sreda, 23. septembra — Slavojka Četrtek, 24. septembra — Nadja Petek, 25. septembra — Uroš

GIBANJE PREBIVALSTVA

VELIKE LAŠČE

Poročila sta se: Šega Josip, kmetovalec iz Goriče vasi pri Ribnici, star 49 let in Dednik Marija, kmetovalka iz Male Slevce 8, stara 37 let. Umrla sta: Brovinski Marja, roj. Zakrajšek, osebna upokojenka iz Podstrmca, stara 71 let in Marolt Janez, kmetovalec iz Maršičev 2, star 75 let.

DOLENJA VAS

Rodila je Gnidica Nežka, gospodinja iz Dolenje vasi 76 — dečka Antona.

KOČEVJE

Poročila sta se: Ahac Frančiček, strojniki iz Kočevja, Rudniško naselje, star 22 let in Turk Ružica, zobotehničarka iz Šalke vasi 14, stara 20 let.

KINO

JADRAN, Kočevje: od 18. do 20. septembra ameriški barvni cine-mascopski film »Sem sedem nevest za sedem bratov«; 23. in 24. sept. italijanski film »Čutnost«; od 25. do 27. septembra ameriški barv. cinemasc. film »Poslednji lov«.

SVOBODA, Rudnik: od 18. do 20. sept. italijanski film »Zena dneva« in sovjetski film »Človek se je rodila«; 26. in 27. septembra mehiški film »Zadnja želja«.

RIBNICA: 19. in 20. sept. nemški barvni film »Ni prostora za divje živali«; 26. in 27. sept. francoski film »Zakon je zakon«.

SODRAŽICA: 19. in 20. septembra amer. barvni film »Richard Levještrčni«; 26. in 27. septembra jugoslov. film »V soboto zvečer«.

VELIKE LAŠČE: 19. in 20. sept. sovjetski barvni film »Novoletni ples«; 26. in 27. septembra angl. barvni film »Semenj želja«.

DOBREPOLJE: 19. in 20. septembra angleški film »Modri pajčolan«; 23. septembra ameriški film »Tujec je poklical«; 26. in 27. sept. ameriški barvni film »Napadalcia«.

PONIKVE: 24. septembra ameriški film »Tujec je poklical«.

LOŠKI POTOK: 20. septembra jugoslovanski film »Svojega telesa gospodar«; 27. septembra nemški film »Strup v živalskem vrtu«.

OSILNICA: 20. septembra ameriški film »Proti pričam«; 27. sept. italijanski film »Kruh, ljubezen in fantazija«.

PREDGRAD: 19. in 20. septembra češki barvni film »Jan Hus«; 26. in 27. septembra ameriški film »Ljudje iz Arana«.

KOČEVSKA REKA: 19. in 20. sept. ameriški barvni film »Vzhodno od raja«; 23. septembra italijanski film »Njihove zablode«; 26. in 27. septembra češki barvni film »Dobri vojak Švejk«.

BROD NA KOLPI: 19. in 20. sept. barvni film »San Antonio«; 26. in 27. septembra film »Steklena pajčevina«.

DEŽURNE TRGOVINE

Dežurno službo imajo: v soboto, 19. septembra od 7. do 12. ure in od 16. do 18. ure trgovina »Potrošnik«, Reška cesta. V soboto, 26. sept., ob istem času, ima dežurno službo trgovina »Preiskrbas«, Trg svobode.

ČESTITKA

Ernestu Bleske v Holandiji želijo za njegov rojstni dan vse najboljše ata in mama. Polajnarjevi, Hočevarjevi, posebno pa Mira, Cveto in Peter.

RAZPIS

Turistično-olepševalno društvo v Kočevju razpisuje natečaj za fotoposnetke mesta Kočevje z ožjo okolico s posameznimi predeli, nadalje planinska koča in kraške jame na Stojni, dolina Kolpe in turistična koča v Kostelu.

Ker bodo slike turistično-prodajnega značaja, morajo biti zajeti poleg pokrajinske lepote tudi zgodovinski spomeniki in spomeniki iz NOB ter eventualne zgradbe muzejske vrednosti itd.

Interesenti naj predložijo Turistično-olepševalnemu društvu v Kočevju, ulica Josipa Šeška do 10 slik, najkasneje do 30. septembra 1959. Slike naj bodo v izmeri 9/12 brez roba. Štiri slike, ki jih bo izbrala žirija, bodo nagrajene. Nagrade bodo:

prva 2500 din, druga 2000 din, tretja 1500 din in četrta 1000 din.

Ostale slike bo društvo po lastnem preudarku odkupilo po tržni ceni din 100 za komad. Z odkupom preide na društvo tudi avtorsko pravo.

Prednost imajo pri tem natečaju člani Fotokluba Kočevje, kjer dobijo interesi tudi vsa ostala podrobnejša navodila.

OBJAVA

Turistično-olepševalno društvo Kočevje razpisuje v sporazumu z ObLO Kočevje »TEDEN ČISTOČE« v času od 26. septembra do zaključno 2. oktobra 1959.

Vabimo zaradi tega vse upravitelje javnih zgradb in drugih zgradb, kakor tudi hišne svete in zasebnike, da v tem času očistijo nesnagne in druge navlake vse prostore v okolici zgradb, ki jih upravljajo oz. posedujejo. Čiščenje naj bo z ozirom na bližajoči se občinski praznik, temeljito.

Odbor

Izdaja in tiska ČZP »Kočevski tisk« v Kočevju. Urejuje uredniški odbor — Odgovorni ured. Matija Cetinski — Uredništvo in uprava v Kočevju, Ljubljanska cesta 14a, telefon 3-89. Naročnina je din 400.—, polletna din 200.— in je plačljiva v naprej. Za inozemstvo je din 800.— oz. 2,5 ameriškega dolarja. Tekoči račun 600-713 1-265

pri KB, podružnica za Kočevje. — Poština plačana v ootovini.

Delo kočevskih tabornikov se je začelo

Kakor v vsaki množični organizaciji, je tudi v naši zamrlo delo v poletju, čeprav se to ne bi smelo zgoditi. Naše delo bi moralo biti ravno v tem letnem času najmočnejše. Taborenja in pohodi bi morali biti izraz našega dela tekom celega leta. Letos smo priredili le pohod GS po Julijskih Alpah, taborenja pa zaradi prepoznega prejema dotacije SZDL, nismo mogli organizirati.

Tega zastoja v poletju se mi prav dobro zavedamo, zato smo takoj v začetku šolskega leta začeli z delom. Ustanovili smo četo Rogovcev na šoli J. Šeška, v kratkem pa bodo podobne čete ustanovljene na šoli M. Bračiča in v Vajenskem domu.

V nedeljo so bili taborniki čete Rogovcev in kluba Meteor prvič v letošnjem šolskem letu na izletu. Smer izleta je bil pragozd pri Eleonorovi jami. Marsikoga so navdušila debela drevesa, posebno pa smreka, ki jo je komaj objelo pet tabornikov. Po ogledu pragozda, smo dali signalizacijo s pomočjo Morze-

jevih znakov. Taborniki, ki so v glavnem opravili prvi izpit, so v dvorani Eleonorine jame objavili, da bodo dobri taborniki in s tem dobri člani socialistične domovine Jugoslavije in s to obljubo postali pravi taborniki, ki smejo po pravici nositi svoje taborniško ime. Vse tabornike pa je navdušila lepota same Eleonorine jame, ki je bila nekoč najlepša na Kočevskem. Velika in visoka dvorana je polna kapnikov, velikih in majhnih, po stropu, po stenah in po tleh. Baldahini in veliki, kipom podobni kapniki navdušijo gotovo vsakega obiskovalca te jame. Vendar teh ni mnogo, ker je jama neurejena in pot slabo markirana. Taborniki, posebno pa taborniki GS, bi z malo denarja popravili markacije in s prostovoljnimi delom uredili notranjost jame, kar pa zaradi finančne stiske ni mogoče. Po ogledu jame so se taborniki z veselimi srcem in polni gozdnega zraka vrnili domov.

S tem, da bosta ustanovljeni četi na šoli M. Bračiča in Vajenskem domu, bo dala taborniška organizacija možnost vsakemu našemu mladincu in pionirju, kakor tudi starejšim, da bodo svoje proste ure preživeli v naravi in svoje sile uporabljali za koristne stvari, kajti taborniški izpiti niso samo zato, da so, ampak zato, da se tabornik nauči pravičnega vedenja v naravi, praktičnega življenja in posebno kar je važno, da se nauči čuvati prirodne lepote in naše največje bogastvo — gozd. Zato je pri tabornikih ustanovljena Gorska straža (GS), ki opozarja svoje člane in nekulturne obiskovalce gora in prirodnih znamenitosti k pravilnemu vedenju, da ne lomijo kapnikov, trgajo redkih cvetlic, da ne obsekavajo dreves ali kakor koli škodujejo naravi.

STARŠI!

V kočevski občini so oktobra cepili predšolske otroke proti oslovskemu kašlju, zato nemudoma prijavite Vašega otroka pristojnemu odborniku Rdečega križa. Cepljenje bo prostovoljno, del stroškov za cepivo bodo krili starši sami. Cepljenje se bo vršilo le, če bo dovolj prijav. Cepili bomo trikrat v presledkih po en mesec. Otok, rojenih v l. 1958 ni treba prijavljati, ker bodo dobili pozive za redno cepljenje s trivakcino (cepivom) proti davici, tetanusu in oslovskemu kašlju.

Ker do danes še nimamo uspešnega zdravila proti oslovskemu kašlju, svetujemo vsakomur, ki ima majhne otroke, ki še niso preboleli oslovskega kašlja, da jih pripeljejo na cepišče na dan, ki bo za to določen in objavljen v »Novicah«.

Edino popolno zaščitno cepljenje bo Vašega otroka obvarovalo tega hudega obolenja.

Dispanzer za otroke v Kočevju

Razpis

Komisija za službenske zadeve ObLO Kočevje razpisuje na podlagi 164. člena zakona o javnih uslužbencih (Ur. list FLRJ št. 53/57) sledeči delovni mesti:

- REFERENTA za stanovanjske zadeve pri ObLO Kočevje
- mesto PAZNIKA pri Komunalnem podjetju »Komunala« Kočevje

Pogoj: srednjestrokovna izobrazba ali nižja z daljšo prakso — zaželen gradbeni tehnik

Pogoj: veselje in smisel za urejevanje in čuvanje parkov ter drugih komunalnih naprav

Pismene in pravilno kolkovane prošnje je vložiti pri ObLO Kočevje najkasneje do 30. septembra 1959

Komisija za službenske zadeve ObLO Kočevje

RAZPIS

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnega razmerja pri Poslovni zvezi za gozdarstvo in kmetijstvo Kočevje razpisuje prosto delovno mesto ADMINISTRATORKE v tajništvu Zveze

Pogoji: Srednja strokovna izobrazba ali popolna nižja šola z nekaj letno prakso in obvladanjem strojepisja

Pismene nekolkovane ponudbe z opisom dosedanjega službovanja je predložiti tajništvu Zveze do 30. IX. 1959. — Plača po tarifnem pravilniku. — Nastop službe je možen takoj ali po dogovoru

Iščemo delovno silo

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri Rudniku rvavega preмога Kočevje išče VEČJE ŠTEVILO MLAJŠE DELOVNE SILE

Samsko stanovanje zagotovljeno, hrana v rudniški menzi. Interesenti naj se osebno zgledajo na upravi Rudnika Kočevje

PEKARNA in SLAŠČICARNA KOČEVJE

sprejme v učenje 3 vajence za pekarsko obrt in sicer: 2 VAJENCA v obratu Kočevje 1 VAJENCA v obratu Sodražica

Pogoji: dovršenih 6 razredov osnovne šole. — Stanovanje in hrana v Kočevju preskrbljeno. — Pismene ali osebne prijave na upravi Pekarna in slaščičarna Kočevje, Ljubljanska ulica 5.

ČIŠČENJE CEST V KOČEVJU

Prebivalstvo Kočevja je začudeno, zakaj Komunalno podjetje tako razporeja delo, da njihovi delavci čistijo ceste tudi v dopoldanskih in popoldanskih urah. To ni higiensko, niti zdravo. Ceste naj bi čistili tako, kot je bilo že v navadi — v nočnih ali pa zgodnjih jutranjih urah. Ko bo to urejeno, bo odpadla tudi kritika na račun sedanjega čiščenja cest v Kočevju.

MOTORNE DIRKE

Avto-moto društvo Kočevje je kljub uspešnem delu, zašlo v denarne težave, da ni zmoglo izvesti tradicionalnih avto-moto dirk za prvenstvo Slovenije v Kočevju. Na zadnji razširjeni seji Občinskega odbora SZDL Kočevje so sklenili, da bodo društvo podprli z 200 tisoč dinarji in s tem omogočili organizacijo dirke za občinski praznik Kočevja.

S PROSLAVE V LAPINJAH

J. Lavriša govori

(Nadaljevanje s 1. strani)

Za njim je spregovoril Jože Borštnar in dejal, da naj bo ta spomenik, ki ga odkrivamo, spomin na težke, a slavne dni narodnoosvobodilne vojne, hkrati pa opomin vsem tistim, ki bi hoteli posegati po naši svobodi, kajti naši ljudje so pripravljani za svobodno življenje vse žrtvovati. Z enominutnim molkom pa so počastili spomina vseh, ki so padli za to, kar mi danes imamo.

Predstavnik ZB v Mozeltu je prevzel spomenik v varstvo in obljubil, da ga bodo vedno oskrbovali tako, da bo v čast in ponos njihovega kraja, ki praznuje svoj krajevni praznik ravno v spominu na ustanovitev brigade Ivana Cankarja.

Borci so si še ogledali kraj, kjer je bil prebran odlok o ustanovitvi brigade, ob kozarčku dobre pijače in prigrizku pa obujali spomine na težke, a tako slavne dni naše zgodovine.

RAZPIS

Komisija za razpis mest direktorjev pri Občinskem ljudskem odboru Kočevje razpisuje mesto UPRAVNIKA pri obrtnem podjetju »KLEPARSTVO« Kočevje

Pogoji: visokokvalificiran delavec kleparske stroke z večletno prakso v vodenju kleparskega podjetja ali obrti

Pismene ponudbe z življenjepisom predložite v 15 dneh po objavi tega razpisa Občinskemu ljudskemu odboru Kočevje

Komisija za razpis mest direktorjev

Za smek

OTROŠKA

Soseda je vprašala Janezka: »Pri vas ste dobili malega fantka. Ali že zna hoditi?«

»Ne,« pravi Janezek, »hoditi še ne zna, noge pa že ima!«

SODNIŠKA

Sodnik: »Priča, ali je res obtoženec zelo dvomljivo živl?«

Priča: »Hm, povem vam lahko samo to, da sem ga večkrat srečal v lokalih, kamor bi bilo mene sram zahajati...«

NOVICE POSREDUJEJO

Sem star Kočevar, ponosen na naše mesto; zanima me, če je kdaj v zgodovini bilo Kočevje po kakšnem dogodku imenovano ali opisano v svetovni javnosti. Zanima me, če mi boste odgovorili?

Pod »Kočevar«
Da. Tudi Vam odgovor. Pred 16 leti so veliki časniki in svetovne radijske postaje objavljale vesti o velikem kočevskem procesu proti izdajalcem in sodelavcem okupatorja. V zavezniki država se je veliko govorilo o tem procesu, še posebno zato, ker je bil to prvi redni proces proti zločincem, sodelavcem fašizma in sredi okupirane Evrope. Proces, na katerem so sodili 21 veleizdajalcev, je vodil senat, v katerem so bili priznani pravni, sodbo so izrekli po peturnem nepretrganem posvetovanju senata, sam proces pa je trajal dva dni, 9. in 10. oktobra 1943. Obtožene so branili trije odvetniki. Poleg smrtne kazni so bile izrečene tudi kazni s prisilnim delom.

Menimo, če je kdaj Kočevje prišlo v svetovno časopisje, je bilo to ravno ob tem dogodku.

Vem, da je sedaj pri nas tiskarstvo močno razvito in kakor vem so pri nas imeli tiskarne že pred stoletji. Kje je bila prva tiskarna na območju sedanje Jugoslavije?

I. H. Kočevje
Prvo tiskarno so imeli Črnogorci 1493 jo je postavil Djurdj Crnojevič v Cetinjju.

Nisem daleč od Turjaškega grada, pa kjub temu ne vem, kdo ga je sezidal, kdaj in kakšne narave so tedaj imeli. Prosim pojasnila.

Dijak Intihar J.
Turjaški grad so dali sezidati grofi Auerspergi v 11. stoletju. Zidali so ga kmetje tlačani in seveda z zelo primitivnimi pripomočki, ki so jih takrat že poznali. Od strojev so poznali samo sistem vzvodov in škripčevje.

V Kočevju nisem dobila posebnega konzerviranega mleka za dojenčka, imenovanega Laktacid in sem prosila znanca, ki se vozi iz Ribnice, da mi ga prinese iz tankajšnje lekarne. Mleko sem res dobila, toda otroku ga nisem upala dati, ker je na ovitku z velikimi črkami pisalo, da je rok trajanja samo 10 mesecev, izpod tega pa z istimi črkami, da je bilo mleko proizvedeno 10. novembra 1956. Vprašala sem zdravnika če ga smem uporabljati, pa je odločno odsvetoval. Ali je prav, da lekarne prodajajo zdravila, ki lahko bolniku škodijo?

»Skrbeča mati«
Zdravila ali kar koli drugega, čemur je potekel rok trajanja se ne sme prodajati in ne uporabljati. Izjemoma lahko komisija za kontrolo zdravil dovoli prodajo takih zdravil, če jih poprej laboratorijsko preiščejo in ugotovijo, da so še uporabna. To pa je treba kupcu povedati in jih sme samo z dovoljenjem zdravnika rabiti.

Koliko bi plačal carine za elektromotor, ki bi ga uporabljal samo za kmetijske stroje in koliko se plača carine za uvoz raznih kmetijskih strojev?

D. H. Struge
Za uvoz kmetijskih strojev se ne plača nikakara carina.

IZ NAŠIH KRAJEV

Oporni pevci v Sodražici

V nedeljo 13. septembra so obiskali Sodražico znani operni solisti ljubljanske opere Lado Korošec, Janez Lipušček, Sonja Hočevarjeva in Marcel Ostaševski. Prikazali so Donizettijevo komično opero »Don Pasquale« ob spremljavi klavirja.

Za Sodražico je bila to izredna prilika, da so naš obiskali pevci, ki so dosegli že svetovni sloves in da smo si opero lahko ogledali doma. Mnogi te prilike niso izkoristili. Dvorana, ki je bila sicer še kar zasedena bi lahko sprejela še mnogo poslušalcev. Nekaj ljudi je odbila tudi zamuda, ki pa je niso bili krivi izvajalci.

Vsi, ki so si predstavili ogleдали, so odhajali zadovoljnih in nasmejenih obrazov, saj sta za to poskrbela Lado Korošec in Sonja Hočevarjeva. Mnogi, ki so prišli na predstavo z nekim nezaupanjem, so ravnokrat premostili odpor do te vrste umetnosti.

Tudi izvajalci so bili s publiko zelo zadovoljni, saj so takoj čutili, da so publiko ogreli in da jim lahko sledi. Navdušeno spontano ploskanje dokazuje, da je predstavla dosegla svoje namen. Objubili so, da bodo še prišli med nas.

Koncertna poslovalnica, ki je to predstavo organizirala, je obljubila, da bo prihodnji mesec organizirala v Sodražici koncert slovenskega okteta. Že sedaj opazujemo prebivalstvo, da naj koncerta ne zamudi.

-M.I.

POLLETNE KONFERENCE SINDIKALNIH PODRUŽNIC

V vseh večjih podjetjih v Kočevju so imele sindikalne podružnice polletne konference. Na teh konferencah so razpravljali o izpolnjevanju polletnih planov v prvem polletju ter drugih važnih gospodarskih vprašanjih.

Brigadirji iz Makedonije pozdravljajo

31. avgusta smo se odpravili iz Ljubljane proti Makedoniji. Šli smo z željo, da tudi mi pomagamo pri gradnji ceste »Bratstva in edinosti«. Po 35-urni vožnji smo izmučeni stopili iz vlaka. Pred našimi očmi so se pokazali hribi brez gozdov, pokriti s kamenjem. Med hribi pa teče reka Vardar. Vse to je bilo za nas nekaj novega, saj smo prvič videli del Makedonije. Ogledali smo si najbližjo vas. Videli smo mnogo paprike in tobačne nasade. Ti dve kulturi sta za tukajšnje prebivalce najvažnejši.

Življenja v brigadi smo se kmalu privadili. Hrana je dobra in nam jo še ostaja. Sadja imamo dovolj. V naselju, kjer se nahajamo, prebiva pet brigad — približno 600 mladincev in mladink. Tudi raz-

vedrila nam ne manjka in v brigadi se dobro počutimo.

Prav lepe pozdrave pošiljajo starem fantom in dekletom. Marjan Mrvar iz Kočevja, komendant brigade, Jože Kristan iz Škrlavice in Stanko Hren iz Strug, ki še posebej pozdravlja brigadirje in brigadirke, ki so bile v njim v brigadi v Bobovištu.

Brigadirji XII. ljubljanske mladinske delovne brigade, Poždevo pri Negotinu, Makedonija.

TO IN ONO

SADAR JE VARNO ZA ZAPAH
Te dni se je po Kočevju raznesla izmišljena vest, da je 20-letni ubijalec žrtev pri Dolgi vasi, Feliks Sadar pobegnil varnostnim organom. To naj bi potrdilo tudi to, da je bilo v Dolgi vasi veliko streljanja, v mestu pa je bilo videti dosti miličnikov, ki so nosili puške.

Renica pa je, da je Sadar varno za zapah in pride v kratkem pred sodišče, tatovi orožja iz pisarne strelske družine so bili pred sodiščem že minul četrtek. Miličniki pa so te dni imeli letne strelske vaje na strelišču in vsak je prinesel s seboj tudi svojo puško.

SIN OBSTRELIL OČETA
Matija Kuzma iz Knežje lipe je šel s svojim 7-letnim sinčkom na košenice, na ogled trave, s seboj je imel dve puški. Po ogledu trave sta šla v gozd pri Spodnjem logu. Kuzma je namreč s povečanjo v taktu je nameraval ustreliti kako divjačino. Ustrelil je sovo, pred tem pa je eno puško izročil v varstvo svojemu sinu. Nenadoma je prišla tam mimo lisica, na katero sta streljala oba, vendar je mali Kuzma namesto lisice zadell svojega očeta v obe roki. Ponesrečenca so odpeljali v novomeško bolnico. Desno roko so mu morali odrezati v zapestju, na levi pa palec.

Do nesreče ne bi prišlo, če bi bil starejši Kuzma bolj previden in ne bi dal orožja otroku, ki ne zna upravljati z njim. Izročitev strelnega orožja otroku v varstvo se je slabo končalo.

PRETEP V PREDGRADU
V Prelesjah v Poljanski dolini so imeli gasilsko zabavo. Med drugimi so prišli na zabavo tudi fantje in dekleta iz Gornje Podgore in Zagodca. Proti večeru so se vračali domov. Spotoma so se ustavili v Predgradu v gostilni pri Hacetu. Med popivanjem so se fantje med seboj sprli. Ko so šli iz lokala proti domu, je eden od fantov napadel Antona Tekavca iz Jelenje vasi, ga vrgl na tla in udaril s trdim predmetom močno po glavi. Tekavec je obležal na cesti. Napadalec in še nekateri od družbe so zbežali. Nezaključena Tekavca je našla druga skupina fantov, ki so mu nudili pomoč. Ponesrečenec je bil odpeljan

KOT ŽRTVE STE PADLI V BORBĀ ZA NAS

ŠTEVILNE SO BILE ŽRTVE, KI SO JIH NAŠI KRAJI DALI ZA SVOBODO IN BOLJŠE ŽIVLJENJE. PRIROČUJEMO NJIHOVE KRATKE ŽIVLJENJEPISE V POČASTITEV NJIHOVEGA SPOMINA

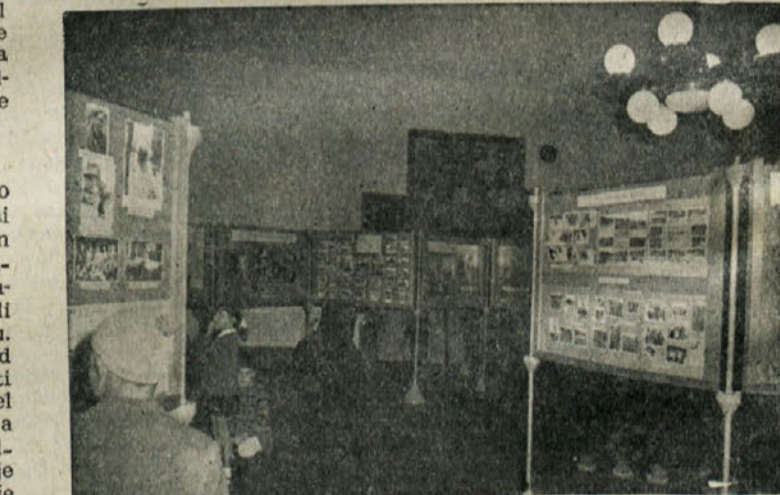
JAKOB KOVAČ
Med tistimi žrtvami okupatorja, ki so morali zaradi lakote in vsega hudega umreti na Rabu, je bil tudi Jakob Kovač iz Starega Kota. Čeprav pohabljen, se je zdel sovražniku nevar, zato so ga internirali v taborišče smrti — na Rabu. Umrl je meseca novembra 1942, ko mu je bilo 51 let.

JOŽE VOLF
Rodil se je 24. februarja 1924 v Podplanini v kmečki družini. Po končani osnovni šoli se je izučil za žagoseka. Po kapitulaciji Italije se je vključil v NOV, v Gradnikovo brigado. Padel je kot bорец 2. decembra 1943.

FRANC OŽBOLT
Rojen je bil 18. novembra 1922 v Črnom potoku. Do leta 1942 je bil doma pri starših. Ko pa so se v

v ambulanto v Kočevju. Ima pretesne možganov in druge poškodbe. Organi LM Kočevje so kmalu izsledili storilca v osebi S. V. iz Zagodca. Za svoje dejanje se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

VULKANIZERSKA DELAVNICA
Konec preteklega leta je ObLO Kočevje ustanovil Zavod za zaposlovanje invalidov. Upravni odbor tega Zavoda pa je ustanovil vulkanizersko delavnico v Kočevju, ki je dobila prostor v opuščnem lokalu za trgovino »Tehnik«. Delavnico je bilo treba najprej urediti, nabaviti potrebne stroje in usposobiti ljudi za to delo. 1. septembra so v preurejeni delavnici že začeli z delom. Že prvi izdelki vulkanizacije kažejo, da so dela opravljena kvaliteto in po solidnih cenah. Zato ima delavnica iz dneva v dan več naročil. S tem pa bodo dane možnosti za povečanje zaposlenih v tem obratu, saj prostori dopuščajo zaposlitve do 10 ljudi. V delavnici izdelujejo poleg vulkanizatorskih del tudi nove izdelke, katere potrebujejo pri motornih vozilih, v lesni galanteriji in podobno. Vulkanizerska delavnica je bila v Kočevju zelo potrebno in bo za to mnogim ustrezno.

Razstava »40 let KPJ«, ki jo je kočevski muzej razstavljal že v številnih krajih, bo na ogled v nedeljo 20. septembra v osnovni šoli na Turjaku. Odrta bo ves dan. Vabimo k številnemu obisku!

SPOMINSKI DNEVI

- 20. IX. 1943 je postal izdajalski general Rupnik predsednik pokrajinske uprave v Ljubljani.
- Od 20. do 23. IX. 1943 so bile volitve odposlancev za zbor odposlancev slovenskega naroda.
- 23. IX. 1942 je bil sestreljen prvi nemški bombnik na Slovenskem.
- 24. IX. 1920 so zažgali fašisti delavski dom v Trstu in prostore lista »Il proletario« v Pulji.
- 27. IX. 1943 je bil v osvobodjeni Ribnici kongres aktivnih oficirjev in prostovoljcev iz prve svetovne vojne.

Velika zmaga na Turjaku

France Vreg-Mile:

Še mi planemo za tankom in vplejemo navgor, proti linam, naj se predajo. Iz lin se pokazuje prestrašeni obraz; in prosijo:

»Ne streljajte več... saj se podamo...«

Res! Bela raketa plane v nebo. Grajska vrata se odpro in po majavem tramu, ki je položen čez jarek, prikorakajo z belo zastavo.

Plašnjo so, dva po dva se stiskajo v vrsti kakor ovce, sami nam mole roke, da jih nayežemo na vrvi in jih odvemo izpred obzidja. Vedno novi prihajajo, vrvi zmanjuje... Nad sedem sto jih je!

Nad sedem sto jih je! Res! Bela raketa plane v nebo. Grajska vrata se odpro in po majavem tramu, ki je položen čez jarek, prikorakajo z belo zastavo.

Plašnjo so, dva po dva se stiskajo v vrsti kakor ovce, sami nam mole roke, da jih nayežemo na vrvi in jih odvemo izpred obzidja. Vedno novi prihajajo, vrvi zmanjuje... Nad sedem sto jih je!

Nad sedem sto jih je! Res! Bela raketa plane v nebo. Grajska vrata se odpro in po majavem tramu, ki je položen čez jarek, prikorakajo z belo zastavo.

do življenja... najbolj pa oni, ki so služabniki »ljubezni do bližnjega...«

Študentje te skušajo spomniti, kje sta skupaj trgala hlače po šolskih klopetih.

S studom se obračamo od komandantov... zato, ker so brez ponosa... ker jim roke drhte...

Naši fantje jih ogledujejo in marksomku se izvirje vzklík:

»Čudni ljudje, grede in se ti predajo. Če bi bili mi v gradu...«

Pri nas je mogoče samo prebiti se! Skozil obroč! Predaje ni!

—*—

Mir vlada na gradu. Škrablajo le plameni, ki obližeje porušeni stolp.

Vmes se čuje pokanje streliva.

Kako blagodejna je tišina po tako hrupnem dopoldnevu. Ne čutiš ne lakote ne pohlepa po plenu... Zdi se ti, da si preživel težke in mučne sanje in vesel se spet ozreš v jasni, sončni dan, kakor da si ga šele sedaj zagledal. Grabi me le žerja, da bi si v miru ogledal vse to razdejanje.

Grajsko dvorišče je v razvalinah: vse je nametano križem kračem: opeka, kamenje, tramovje...

Napol zapčena mina štrli iz tal: pozabila je eksplodirati... sedaj so jo ogradili in postavili tablico z napisom: »Pozor«. Nedaleč od nje leži mrtvec, italijan v čeladi, poleg njega pa ubit velik bernardinec.

Vzpnem se po stopnicah v notranjščino gradu. Vse je nastlano z orožjem, praznimi naboji, rdečimi italijanskimi bombami... Na vrhu stopnic pa je spet mrtvec: iz odprte lobanje mu curlja kri in bela tekočina se odteka po stopnicah navzdol in se meša s prahom.

V veži so polni kupi rjavih uniform in zmečkanih baretk, ki so jih v bližini naglic odmetavali od sebe, preden so se podali.

V grajski kapeli zopet mrlič, pokrit z italijanskim šotorskim krlinom.

Hlad veje v mračnih, obokanih prostorih, polnih rekvizitov daljne preteklosti, napol črvivih in prekritih s prahom. Mrlič in ostanki po-

ražene vojske se mi zde čuden anahronizem... na prvi pogled.

Izognem se mlakuži temne, strnjene krvi, preskočim kopico uniform in stopam zamišljeno dalje.

Vstopim v grofovske sobane. Okna so napol zazidana, prirejana za strelne line, tako da je prostor skoraj mračen. Debele, hrastove mize so nameščene pod njimi in na njenih blestečih, s črvi prevrtanih ploščah čepi težke »Bredce« s svojimi jeklenimi podstavki so se zarile v starodavni les in ga ranile. Ob njih se kopičijo prazni naboji in zaboji s strelivom. Naslonjači in starinski divani, prevlečeni s škrlatno rdečim žametom, so raztrgani in potreseni z naboji, streljalcami, s ostanki jedil, s praznimi steklenicami, ki smrdijo po žganju, z umazanimi čunjami...

Tudi po tleh je polno različne šare. Po kotih pa se kopičijo starinske puške turjaških grofov, potemneli žični šlemi, nalličnice, blesteči oklepi... Verjetno so bili priredili v svojo zabavo viteški turnir...

Oholi obrazi turjaških gospodov strme iz slik v starinskih okvirjih, ki vise po stenah dvoran. Ne vem več, kateri grof je imel srce vse preluknjano s strelji iz samokresa. Zanimiva tarča pijanih vojakov med dolgoletnim obleganjem!

Star svet razpada...

Mlad partizan, oškropjen s koščki bomb po licih in rokah, ves vesel stika po sobanah. Vidim ga, kako se začuden ogleduje v velikem beneškem ogledalu. Prav natanko motri obraz, vso postavo, uniformo... Pred tremi leti je bil še otrok, sedaj pa mu to blesteče, brušeno steklo kaže podobo vojaka. Verjetno je bil prav do tega trenutka v duši še prepričan, da je še nežen mladenič, sedaj pa je zazrl zrelo lice...

Nato odpre predal črvice hrastove omare, navdušen ogleduje stare pištole na hobenček, pomehi z njo proti glavi grofa na slikih in jo vtakne nazaj v predal. V kotu stoji klavir. K njemu se napoti, dvigne pokrov in udari po tipkah. Zazveni nekaj slučajnih akordov, samosvoja melodija jekne v turboto tišino sobane in umolkne. Fant pristrukuje.

Še meni se ogreje srce. Ti akordi se mi zazde kakor tisočletno hrepenenje po nečem lepšem, pravljicnejšem... Kako božajo dušo, kako prijetno zvane ušesom, ki so tri leta

poslušala le krike ranjenih in grozeče eksplozije...

Fant se nasmehne, sreden je. Da!... Izpolnilo se bo... Morda prav kmalu...

V sosednji sobi obstane ob knjižnih omarah, polnih neznanih knjig z nemškimi naslovi in vezanih v usnje z zlato obrezo. Izvleče debele lušasto knjigo, lista s spoštovanjem po njej, obstane pri barvni fotografiji, pa jo spet vtakne previdno med druge.

Stopa po mehkih preprogah — morda prvih v življenju — se nasloni na krasno izrezljano mizico in s prstom potrka ob kristalno vazico. Kakor nem se spreha skozi sobane, polne srebrnine. Nikarkršet pohlep ne bega njegovega srca, ne mikajo ga dragocenosti, čeprav ve, da je vse to njegovo... oškropljeno z njegovo krvjo...

Srečen in vesel hiti naprej, naprej!